MINISTERUL DE INTERNE

DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI

Biografie de împrumut

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI

UZ INTERN

BIOGRAFIE DE ÎMPRUMUT

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
— 1 9 8 2 —

Traducere selectivă și adaptare din limba spaniolă
realizată prin grija Centrului de Informare și Documentare
de către lt.-col. DUMITRU DĂNĂU

Coperta de lt.-col. VICTOR JERCA

CUVÎNT ÎNAINTE

„Patria o muerte!" [1]. *Deviză cunoscută în întreaga lume. Deviză, jurămînt și steag de luptă pentru toți revoluționarii latino-americani care n-au pregetat să se înroleze în lupta împotriva imperialismului și neocolonialismului, a odioaselor regimuri antidemocratice și antinaționale din unele țări ale Americii Latine.*

Sub această deviză s-a înrolat în mișcarea revoluționară internaționalistă, a luptat și și-a jertfit viața pentru triumful idealurilor dreptății, libertății și umanismului una dintre cele mai interesante figuri din rîndul celor care, alături de Che Guevara, au luptat pentru eliberarea poporului bolivian — Tamara Haydee Bunke —, eroina lucrării de față, apărută în limba spaniolă prin grija Institutului cărții din Havana.

Despre Tania se vorbește în paginile care urmează. Despre calitățile sale umane și revoluționare, despre angajarea sa într-o misiune de mare responsabilitate, cu numeroase privațiuni și jertfe. În lucrare sînt redate aspecte din timpul pregătirii ei pentru a i se putea încredința sarcini de mare răspundere pe care să le îndeplinească în condițiile dure, aspre și nemiloase ale activității clandestine.

Desigur, lucrarea nu are nimic romanțios și nici nu oferă suspansuri specifice genului policier. Prezenta prelucrare n-a avut în intenție decît să pună în relief aspectele privind criteriile specifice ale muncii de selecționare, instruire și atragere la acțiuni clandestine revoluționare a persoanelor care, prin fondul lor de idei și sentimente, convingeri, atașament, educație și calități psihologice pot oferi garanția îndeplinirii, în condiții excepționale de viață și luptă, a misiunilor încredințate. Elementele de „profesional", atît cît rezultă din bio-

[1] Patria sau moartea!

grafia unei cunoscute luptătoare de gherilă[1], *vor să arate importanţa unor legende bine construite, pe baza cărora se pot organiza acţiuni de infiltrare.*

Episodul „Tania" din lupta de gherilă, organizată şi condusă nemijlocit în Bolivia, între anii 1964—1967, de cunoscutul revoluţionar Che Guevara, este doar o parte din măsurile de mare complexitate care au stat la baza unei asemenea strategii. Iar elementele specifice din acest „episod" se regăsesc, sub diverse forme, într-o serie de acţiuni insurgente sau clandestine ce au loc în prezent în diferite zone din lume, în cadrul cărora femeilor le revine un rol nu lipsit de semnificaţii.

Aşadar, în lucrare nu vom găsi acţiuni extraordinare de spionaj, nici de gherilă, ci doar unele aspecte ale selecţionării şi educării cadrelor, ale infiltrării şi asigurării, pe pămînt străin, a clandestinităţii acţiunilor.

„Pregătirea pentru lupta de gherilă reclamă — din partea celui ce se angajează — eforturi multiple, caracter de fier, capacitate de a păstra cele mai mari secrete şi hotărîrea de a intra cu ele în mormînt, dacă este nevoie. În plus, toate acestea impun o extraordinară capacitate de autocontrol şi spirit de sacrificiu. Viaţa celui ce se integrează în această activitate preinsurecţională se transformă complet. Munca este fascinantă. Pentru a avea succes, este necesară, însă, o disciplină autoimpusă, perfect conştientă" — scria fostul comandant al luptătorilor de gherilă, Guido Inti Peredo.

Tania a întrunit toate aceste calităţi, a luptat din toate puterile sale pentru a se autoperfecţiona continuu, a îndurat privaţiunile muncii clandestine şi, atunci cînd a fost nevoie, a devenit luptătoare de gherilă. Prin întreaga sa activitate a rămas un exemplu de cadru revoluţionar, de umanist, de luptător.

Avînd în vedere virtuţile morale ale eroinei cărţii, dar şi datele de ordin profesional pe care le conţine, considerăm că lucrarea Biografie de împrumut *prezintă interes pentru cadrele din aparatul de securitate angajate în lupta împotriva acţiunilor deschise sau ascunse ale serviciilor de spionaj sau ale unor grupări terorist-extremiste îndreptate ori care afectează interesele Republicii Socialiste România.*

Lt.-col. DUMITRU DĂNĂU

---

[1] Gherilă — denumire dată războiului de partizani, îndeosebi în ţările Americii Latine. (Vasile Breban, *Dicţionar al limbii române contemporane*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1980).

DATE BIOGRAFICE

Iată, pe scurt, principalele date din viaţa Tamarei Haydee Bunke, care a devenit eroina lucrării de faţă, şi unele evenimente ce aveau să-i influenţeze comportamentul :

— 1935 : familia Bunke (părinţii Taniei) a emigrat, din cauza persecuţiilor regimului nazist, din Germania în Argentina ;

— 1937 : la 19 noiembrie s-a născut cel de-al doilea copil al soţilor Bunke, o fetiţă ce va purta numele de Haydee Tamara ;

— 1945—1949 : Tamara a urmat cursurile şcolii primare, timp în care a practicat diferite sporturi şi a obţinut locul întîi la unele probe de atletism : alergări, sărituri şi aruncarea suliţei ;

— 1952 : Tamara era în anul II la Şcoala normală. Părinţii ei au hotărît să se înapoieze în R. D. Germană. În acest timp, în Bolivia avea loc naţionalizarea minelor de cositor, iar în Cuba, Batista dădea lovitura militară ;

— 1953 : Tamara a intrat la Liceul „Clara Zetkin" din R.D.G., a devenit membră a organizaţiei Tineretul Liber German şi a început să practice tirul. Purta corespondenţă cu tineri latino-americani. În acelaşi an, în Cuba, un grup de revoluţionari, condus de Fidel Castro, a luat cu asalt cazarma Moncada din Santiago de Cuba ;

— 1954 : Tamara s-a distins în activităţile desfăşurate în cadrul Asociaţiei Sporturilor şi Tehnicii şi a obţinut titlul

de maestră la tir. Pentru prima dată a început să lucreze ca interpretă pe lîngă o delegaţie de sportivi brazilieni. Fidel Castro şi tovarăşii săi de luptă se aflau în închisoare. Guatemala era invadată de Castillo Armas, cu ajutorul S.U.A. Che Guevara participa la acţiunile poporului guatemalez de apărare a guvernului Arbenz ;

— 1955 : Tamara s-a remarcat în activitatea politică desfăşurată în cadrul organizaţiei Tineretului Liber German. La vîrsta de 18 ani a devenit candidată a Partidului Socialist Unit German. Che Guevara a aderat la lupta poporului cubanez pentru libertate ;

— 1956 : Tamara şi-a luat bacalaureatul şi a intrat la Institutul pedagogic din Leipzig. În Cuba, Fidel Castro, împreună cu 82 expediţionari, a debarcat de pe vasul „Granma". A început criza în Orientul Apropiat ;

— 1957 : a devenit membră a Partidului Socialist Unit German şi activa ca instructoare de pionieri. Şi-a exprimat dorinţa de a se înapoia în America Latină pentru a lua parte la lupta de eliberare naţională şi socială a continentului. În acest timp, în Cuba se înregistrau primele victorii ale Ejercito Rebelde (Armata de Eliberare) ;

— 1958 : a devenit studentă a Facultăţii de filozofie şi litere şi a Institutului de limbi romanice de la Universitatea „Humboldt". În Cuba, lupta de eliberare se desfăşura victorios. Che Guevara şi Camilo Cienfuegos conduceau unităţi ale armatei de insurgenţi. Raul Castro deschidea cel de-al doilea front în nordul ţării ;

— 1959 : a triumfat revoluţia cubaneză. Insurgenţii au intrat în Santiago de Cuba. Tamara a scris unor prieteni, exprimîndu-şi fericirea pentru cele ce se petreceau în Cuba ;

— 1960 : Tamara a organizat o expoziţie despre revoluţia cubaneză şi a făcut cunoştinţă cu primii cubanezi care au venit la Berlin după victoria revoluţiei. L-a cunoscut pe Che Guevara, pe lîngă care a fost folosită ca interpretă, la conferinţa de la Universitatea din Leipzig. În Cuba, noul guvern a naţionalizat industria şi băncile. Guvernul S.U.A. a rupt relaţiile diplomatice cu Cuba. Che Guevara a fost numit ministru al industriei, calitate în care, din împuternicirea guvernului revoluţionar, denunţa la Punta del Este aşa-zisa Alianţă pentru progres ;

— 1961 : Tamara a luat parte la manifestaţii de solidaritate cu Cuba revoluţionară. La 12 mai a sosit la Havana cu Baletul naţional. A început să lucreze ca interpretă. S-a integrat în activităţile revoluţionare cubaneze. A participat la acţiuni de muncă voluntară alături de Che Guevara. Mercenarii imperialişti atacau Playa Giron ;

— 1962 : a lucrat ca traducătoare în Ministerul Educaţiei din Cuba şi ca interpretă pe lîngă delegaţiile germane sosite în această ţară. S-a înscris la Şcoala de ziaristică de pe lîngă Universitatea din Havana. În perioada „Crizei din octombrie", s-a înrolat în forţele miliţiei populare ;

— 1963 : a desfăşurat o neobosită activitate în cadrul mai multor organizaţii revoluţionare : de tineret, de femei, ale miliţiei populare etc. A întreţinut legături cu revoluţionarii latino-americani, luînd hotărîrea să participe la lupta revoluţionară din America Latină. A început antrenamentele în acest scop ;

— 1964 : Tamara a plecat din Cuba hotărîtă să participe la lupta de eliberare naţională şi din alte ţări ale Americii Latine.

Mediul revoluţionar în care s-a născut şi a crescut Tamara, precum şi profilul său moral rezultă şi din următoarele date cuprinse în jurnalul mamei sale.

„Trăiam, împreună cu soţul meu, în Germania. Eram comunişti. El activa în rîndul cadrelor didactice, iar eu predam limba germană la reprezentanţa comercială sovietică. Paralel, studiam la Universitate (Facultatea de arhitectură). După ce a fost incendiat Reichstagul, persecuţiile naziste au fost intensificate. Noi eram continuu suspectaţi că intenţionăm să atentăm împotriva legilor şi reglementărilor hitleriste. În mai 1935 s-a născut fiul meu Olaf. Apoi, într-o zi, în urma unui denunţ, am fost somată să mă prezint la Gestapo. Aveam paşaport străin, ceea ce îmi dădea dreptul să părăsesc Germania în 24 de ore. În aceste momente dramatice, sora mea a fugit la Varşovia, cumnatul meu la Zürich, soţul meu, Erich, la Luxemburg, şi ne-am întîlnit apoi cu toţii la Paris. De acolo, după cîteva zile, ne-am îmbarcat pentru Argentina, unde aveam rude şi cunoştinţe. Nu după mult timp, Erich a fost primit în Partidul Comunist Argentinian. Desigur, am continuat să desfăşurăm activitate clandestină.

În noiembrie 1937 s-a născut Tamara. De pe vremea cînd erau mici, le explicam copiilor mei rostul luptei noastre pentru o lume mai bună și mai dreaptă. Le povesteam despre Revoluția din Octombrie din Rusia, le arătam că și noi luptăm pentru o lume nouă, dar că aceasta este o muncă dificilă și periculoasă. De mici, copiii noștri au început să afle ce înseamnă munca clandestină. În casa noastră veneau tovarăși de partid, se organizau reuniuni, ascundeam materiale de propagandă și documente «compromițătoare», iar ei erau discreți și nu pălăvrăgeau. Le povesteam despre persecuția fascistă și le explicam cum unii muncesc din greu, în mizerie, iar alții se îmbogățesc pe seama lor.

Înapoiată în R. D. Germană, în anul 1952, împreună cu familia, Tamara s-a încadrat repede în viața și munca tineretului revoluționar german, desfășurînd o bogată activitate culturală și sportivă.

În anul 1957, la vîrsta de 20 de ani, Tamara era deja membră a Partidului Socialist Unit German. În acest timp, continentul latino-american era cuprins de clocotul frămîntărilor revoluționare. În Cuba, palatul prezidențial era luat cu asalt de un grup de revoluționari, iar renumita Ejercito Rebelde (Armata de Eliberare) obținea primele victorii în Sierra Maestra. Tamara își exprima tot mai des dorința de a participa activ la lupta revoluționară.

Pe măsură ce în Cuba revoluția triumfa, sentimentele sale se concretizau, ideatic și emoțional, în dorința fierbinte de a lupta cot la cot cu revoluționarii cubanezi.

În luna decembrie 1960, a sosit la Berlin o delegație comercială condusă de Ernesto Che Guevara, pe atunci director al Băncii Naționale din Cuba. Cu acest prilej, Tamara s-a întîlnit pentru prima dată cu Che Guevara. După recepția organizată cu ocazia semnării acordurilor, Che Guevara a efectuat o vizită și la Leipzig, pentru a se întîlni cu studenții cubanezi și latino-americani aflați la studii. Tamara era interpreta delegației.

Întîlnirea cu Che a contribuit la aprofundarea admirației și stimei Tamarei față de Che ca revoluționar, comunist, conducător al luptei de gherilă și remarcabil om de cultură.

Din acel moment — se menționează în jurnal — Tamara îl luase pe Che Guevara exemplu pentru propria sa viață și pentru activitatea sa viitoare.

Invazia mercenarilor la Playa Giron a amplificat ura antiimperialistă a Tamarei, făcînd-o să ardă de nerăbdare de a ajunge cît mai repede la Havana.

În decembrie 1960, Ansamblul național cubanez de balet efectua un turneu în R.D.G. Translatoare era Tamara. Unul din conducătorii ansamblului mi-a relatat faptul că Tamara punea mereu întrebări despre revoluția cubaneză și despre America Latină, menționînd că «...pentru ea devenise o preocupare aproape obsesivă problema latino-americană, exprimîndu-și dorința de a veni cu noi în Cuba». Tamara a ajuns în Cuba cu același avion în care călătoreau balerinii cubanezi, cu pașaportul unui balerin mexican, care rămăsese în Europa.

Sara Pasqual, componenta Baletului național din Cuba, explică că Tamara abia a ajuns în Cuba și s-a și prezentat la autorități pentru a afla condițiile în care se poate integra în mișcarea revoluționară. A prezentat în scris date asupra antecedentelor familiale și personale. Vorbea perfect limbile germană, spaniolă, rusă și engleză și avea experiență în activitatea de translatoare.

Între anii 1961—1963, Tamara a lucrat ca traducătoare la Ministerul Educației, dar sarcinile ei nu se limitau la funcții tehnice, ci participa activ la diverse acțiuni revoluționare din cadrul și din afara ministerului. Era interpretă pe lîngă delegațiile germane aflate la Havana, membră activă în Comitetul pentru Apărarea Revoluției și a activat în comisia Direcției Naționale a Federației Femeilor Cubaneze etc. Maria Rosa Anglada, de la Radio Havana Cuba, intervievată despre modul cum o cunoaște pe Tamara, declara: «Am lucrat cu Tamara la Ministerul Educației, iar după aceea și la Congresul Asociației Tinerilor Revoluționari. Ea m-a îndemnat să mă înscriu în formațiunile de miliție. Se simțea totalmente identificată cu revoluția din Cuba».

Una din trăsăturile extraordinare ale Tamarei o constituia faptul că era deosebit de discretă. Discreția, disciplina, onestitatea, militantismul simplu, nezgomotos deveneau pentru Tamara valori esențiale."

ADAPTAREA LA NOUA SITUAȚIE

Una din diminețile lunii martie 1963. Într-o locuință din Havana (Cuba), Tamara Haydee Bunke începea pregătirile pentru a-și realiza cea mai aprinsă dorință a vieții sale: să se dedice cu trup și suflet luptei revoluționare.

Procesul de verificare, început cu cîteva luni înainte, a militantei Tineretului Liber German (R.D.G.), care se integrase deplin luptei revoluționare din Cuba, s-a încheiat. Trăsăturile de caracter ale Tamarei — fermitate, capacitate intelectuală, activitate politică și pasiune pentru muncă — au transformat-o într-un caz de mare interes pentru revoluționarii cubanezi care și-au asumat sarcina apărării patriei socialiste și sprijinirii mișcării de eliberare națională a popoarelor asuprite din lumea a treia. Datorită calităților sale, Tamara a fost selecționată să participe la această luptă, fiind pregătită să acționeze pentru primirea corespondenței, transmiterea mesajelor, procurarea de medicamente și alimente, organizarea unei rețele clandestine de aprovizionare, studierea unor zone urbane și suburbane pentru acțiuni viitoare, obținerea de date privind capacitatea politică, economică și militară a unor guverne împotriva cărora urma să se ducă lupta, cunoașterea modului de penetrare a imperialismului yankeu în aceste guverne, învățarea mînuirii armelor ș.a.

Într-o astfel de luptă, viața unui revoluționar ori succesul unei misiuni depinde de forța, disciplina și abilitatea acestuia și, mai ales, de priceperea de a asigura clandestinitatea acțiunilor.

În acele zile, Tamara trecea în revistă diferite momente din viața sa agitată, mereu angajată, începînd cu munca politică de masă în cadrul organizației tineretului revoluționar din R.D.G., activitatea sportivă de performanță, ghid și translatoare pe lîngă diferite delegații străine, membră a Federației Femeilor Cubaneze ș.a. Iar acum i se cerea să renunțe la activitatea revoluționară publică, să se izoleze de prietenii, cunoscuții și tovarășii cu care a împărtășit bucuriile vieții și ale muncii, să intre în clandestinitate, să înceapă o viață care presupune dezinformarea tuturor celor apropiați, nu numai din Cuba, ci și din Germania, alte țări din Europa și din America Latină.

Din acest moment, Tamara Haydee Bunke urma să devină Tania.

În această perioadă trebuia să înfrunte curiozitatea prietenilor ei cei mai intimi, printre care erau: logodnicul ei nord-american, o prietenă chiliană, o familie de argentinieni, unii tovarăși din mișcarea revoluționară din Nicaragua cu care se pregătise pentru a participa la luptele din această țară, prietenii săi din Ministerul Educației unde lucrase mai înainte, cunoscuții din Comitetul pentru Apărarea Revoluției ș.a.

Tania a început să suporte dificultățile reale ale vieții clandestine, iar pentru a-și putea ascunde adevăratele intenții trebuia să trăiască în Cuba o viață dublă. Ori de cîte ori se întîlnea cu persoane cunoscute trebuia să-și motiveze verosimil noul statut. Unora le spunea că efectuează traduceri pentru forțele armate sau că însoțește o delegație militară specială, cunoscuților din armata națională le „confia“ că face traduceri pentru Ministerul de Interne, fiind foarte ocupată, din care cauză nu se poate întîlni cu ei. De fiecare dată trebuia să aibă pregătită o explicație convingătoare pentru a putea, la nevoie, să îndepărteze din preajma sa pe cei care îi încurcau, prin prezența lor, activitatea de pregătire la care era supusă.

Într-o societate în plină transformare socialistă, în care se acordă atenție deosebită dezvoltării personalității omului, Tania se pregătea pentru o viață într-un mediu în care trebuia să suporte multe dificultăți, neavînd cu cine să-și împărtășească gîndurile, sentimentele și, mai ales, satisfacțiile

pe care i le dădea lupta împotriva dușmanului. A trebuit să-și adapteze modul de viață după cel burghez în care urma să trăiască. Trebuia să se dezobișnuiască de a mai pronunța cuvîntul „tovarăș" și să folosească cuvîntul „domnule"... Studia constant modul de viață burghez, pentru a-l putea imita cu măiestrie. De învățarea acestuia, precum și de adaptarea psihologică depindea asimilarea ei de către burghezia în mijlocul căreia urma să trăiască și să acționeze.

EFORTURI ALE PREGĂTIRII

Luni în șir, Tania a fost supusă, în Cuba, unui program riguros de pregătire teoretică și practică în vederea consolidării cunoștințelor politice, formării și dezvoltării capacității necesare angajării sale plenare în acțiunile clandestine și, la nevoie, în lupta de gherilă, cu toate privațiunile pe care acestea le presupun. Tania a avut de înfruntat, la început, dificultăți serioase de adaptare la disciplina rigidă impusă de această nouă activitate. Șeful său, care îi era și instructor, s-a edificat repede asupra structurii ei complexe și a reușit să o facă să înțeleagă necesitatea discutării în detaliu nu numai a conținutului fiecărei misiuni, ci și a modului de executare a acesteia în minimum de timp, în raport cu situația concretă, luînd în considerație și cele mai neînsemnate situații neprevăzute ce ar putea să apară. Fiecare zi de pregătire îi îmbogățea experiența și îi consolida calitățile indispensabile activității unui revoluționar și om de informații : ură față de inamic, fermitate ideologică, disciplină, dorință de autodepășire permanentă și abnegație.

La data de 20 februarie 1964, după ce a fost încheiată prima etapă de pregătire, Tania a primit un act din care rezulta că este traducătoare la Ministerul Industriilor, pe numele de Tamara Lorenzo, necesar în perioada cît executa, în orașul cubanez Cienfuegos, planul operativ ce i se încredințase și care cuprindea :

a) instalarea unui echipament radio asemănător cu cel folosit de către C.I.A. împotriva Cubei. Recepționarea și transmiterea de mesaje cifrate către trei corespondenți aflați în diverse provincii din țară ;

b) realizarea unui contact personal cu un tovarăș ce urma să-l identifice pe baza unor semnalmente primite, căruia să-i înmîneze o schiță a unor ascunzători ;

c) alegerea unor locuri potrivite pentru efectuarea contactelor personale, confecționarea schiței acestora și depunerea a trei mesaje în trei ascunzători diferite ;

d) realizarea unui studiu operativ asupra situației și organizațiilor politice din Cienfuegos ;

e) expedierea, la o adresă din Havana, a mai multor scrisori codificate, cu scris invizibil, prin care să transmită datele obținute ;

f) respectarea măsurilor de securitate personală în timpul îndeplinirii unor sarcini, astfel încît inamicul, cu toată tehnica pe care o folosește, să nu o poată descoperi : scrierea materialelor informative pe suporturi dure și netede ; neangajarea în conversații compromițătoare prin telefon, în vehicule, locuințe sau în orice alt loc închis ; punerea de semne în articolele de îmbrăcăminte sau în alte obiecte personale ; ținerea sub observație a obiectivelor aflate în restaurante, cluburi, cinematografe și în alte locuri publice stabilite pentru efectuarea contactelor ;

g) obținerea datelor necesare pentru conceperea unei acțiuni operative împotriva unui centru industrial.

Cu noua ei identitate, dotată cu echipamentul și materialele necesare, Tania a plecat la Cienfuegos, unde, fără să cunoască că este sub observația permanentă a securității locale, urma să-și desfășoare, în condiții „reale" de muncă, activitatea operativ-clandestină, fără a fi descoperită de inamic.

Așa cum avea să mărturisească într-o notă trimisă Centrului, Tania a trebuit să învingă numeroase dificultăți de ordin practic legate de folosirea ascunzătorilor, realizarea întîlnirilor secrete, evitarea filajului, manifestarea unei vigilențe sporite pentru a nu cădea în capcanele organelor de supraveghere. În același timp, în această notă ea sublinia : „...recunosc faptul că această activitate practică a fost foarte utilă, atît pentru aprofundarea cunoștințelor de specialitate și verificarea acestora în munca concretă, cît și pentru a învăța și adînci alte probleme care privesc activitatea clandestină. Trebuie să învăț neapărat să-mi organizez mai bine munca și, mai ales, să acționez mai operativ ; trebuie să dețin inițiativa, să iau mai repede deciziile pe care le cer împrejurările".

O astfel de activitate practică, efectuată, ulterior, în diferite împrejurări și în alte țări, a avut un rol determinant pentru capacitatea Taniei de a analiza cu deplin discernămînt erorile și deficiențele ivite pe parcursul antrenamentelor operative. În atari condiții, Tania a demonstrat, de asemenea, inițiativă, curaj și spirit creator, însușiri ce contravin oricărei stări de automulțumire. În acest sens, este demn de semnalat următorul exemplu : în cadrul instructajului, într-o zi i s-a prezentat, spre vizionare, o peliculă de film unde apărea un combatant cubanez în clandestinitate care, din cauza lipsei de contacte și a faptului că inamicul reușise să-l izoleze în vederea capturării, trecea prin serioase frămîntări psihice. Explicîndu-i-se Taniei că și ea, probabil, va traversa asemenea momente de izolare și pericol, a răspuns : „Sînt sigură că mereu voi ști să mă comport mai bine decît camaradul din film". Și, într-adevăr, așa s-a întîmplat. În timp ce se afla în Bolivia, la un moment dat a trebuit să aștepte mai mult de un an pînă cînd, într-o zi, a avut primul contact cu un trimis din Cuba. În toată această perioadă, ea a trăit serioase frămîntări psihice, reușind, însă, să depășească situația creată datorită voinței și tăriei de care a dat dovadă.

Odată cu încheierea programului de instruire, în martie 1964, Tania trăia una dintre cele mai mari emoții ale vieții sale : Ernesto Che Guevara o aștepta, în biroul său din sediul Ministerului Industriilor, pentru a-i explica conținutul planului de acțiune pe care urma să-l ducă la îndeplinire.

Pînă la acea dată, Taniei îi era indiferent ce misiune urma să primească. Efectuase o astfel de pregătire care o făcea capabilă să desfășoare activitate operativă atît în țările latino-americane, cît și în cele europene. Însă abia acum i s-a precizat zona — Bolivia — și obiectivele misiunii sale :

1. Stabilirea de contacte în rîndul forțelor armate și al burgheziei din guvern.
2. Efectuarea de deplasări în interiorul țării, pentru a cunoaște modul de viață al țăranilor, muncitorilor și minerilor bolivieni, precum și cunoașterea nemijlocită a unor reprezentanți ai claselor exploatatoare.
3. Așteptarea semnalului de începere a acțiunii de luptă.
4. La nevoie, participarea directă la lupta de gherilă.

Un lucru a ținut Guevara să-l repete, și anume că, oricît de grea ar fi situația, Tania nu trebuie să solicite ajutor, să nu-și divulge identitatea unor persoane, organizații ori partide cunoscute din Bolivia, neîncrederea și conspirativitatea urmînd să fie o conduită generală și constantă a ei.

CLANDESTINITATE ŞI ACTIVITATE REVOLUŢIONARĂ

În ziua de 9 aprilie 1964, utilizînd un paşaport fals, Tania a părăsit Cuba, revenind în Europa occidentală. Ajunsă în Europa cu o biografie de împrumut, pe care trebuia să o înveţe pînă în cele mai neînsemnate amănunte, Tania a început să se pregătească într-un mediu total opus ideologiei şi convingerilor, obiceiurilor şi sentimentelor sale.

Două legende erau pregătite pentru a fi verificate în practică în vederea atribuirii „identităţii" Taniei, decizia urmînd să fie luată mai tîrziu.

Conform primei legende, Tania devenea Vittoria Pancini, de naţionalitate germană, originară dintr-un sătuleţ din apropierea frontierei austro-germane, născută în anul 1939. Vittoria a locuit în sătuleţul acela pînă în anul 1944, cînd părinţii săi, cu orientare fascistă, au hotărît s-o trimită cu o familie germană în Uruguay, unde şi-a desăvîrşit educaţia. La vîrsta de 18 ani s-a decis să devină independentă şi să se stabilească la Berlin, iar amintirile din copilărie au determinat-o să se întoarcă în America Latină, stabilindu-şi, în ultima vreme, domiciliul în Bolivia.

Primind sarcina de a călători, în scop de documentare, prin Europa occidentală, Tania a reuşit să cunoască locurile care apăreau în legendă, să se familiarizeze cu situaţia şi să-şi actualizeze cunoştinţele despre obiceiurile şi tradiţiile din Germania occidentală, despre care nu avea nici o idee, dar unde urma să apară că a trăit în ultimii ani, înainte de a se întoarce în America Latină.

În timpul verificării acestei legende au rezultat o serie de deficienţe de „acoperire". Ca urmare, după o perioadă de cinci luni de voiaj prin cele mai importante ţări occidentale, cu care prilej a efectuat o documentare profundă şi multilaterală, achiziţionînd o mulţime de date şi informaţii de interes operativ, s-a renunţat la prima legendă, trecîndu-se la cea de a doua. În această variantă, Tania se numea Laura Gutierrez Bauer şi era de naţionalitate argentiniană.

Iată cum arăta noua legendă a Taniei, pregătită de comun acord cu instructorii săi:

1. Numele şi prenumele: Laura Gutierrez Bauer.
2. Numele părinţilor: Antonio Gutierrez Saenz şi Hilda Bauer Bergmann.
3. Data şi locul naşterii: 15 ianuarie 1937, Buenos Aires, Republica Argentina.
4. Biografia:

„Eu, Laura Gutierrez Bauer, m-am născut la 15 ianuarie 1937, în Buenos Aires, în cartierul Saavedra din Capitala federală.

Mama mea, Hilda Bauer, s-a născut la 13 octombrie 1915, în Berlin. La fel ca şi sora ei, atinsese un nivel mediu de pregătire, a studiat cîteva limbi străine şi probleme de secretariat. Aceste ultime cunoştinţe i-au fost utile cînd s-a căsătorit cu tatăl meu, deoarece putea să-l ajute în rezolvarea unor probleme de ordin administrativ.

La începutul anului 1935, bunicul meu a emigrat, împreună cu mama mea, care avea pe atunci doar 19 sau 20 de ani, în Argentina, stabilindu-se în localitatea Quilmes, unde avea cunoştinţe de naţionalitate germană.

La începutul anului 1936, mama l-a cunoscut pe viitorul ei soţ — Antonio Gutierrez Saenz, născut la 19 august 1904, în Buenos Aires. Tatăl său, cu acelaşi nume, provenea dintr-o familie creolă, originară din provincia Cordoba şi se ocupa cu creşterea vitelor.

De tînăr, tatăl meu a manifestat pasiune pentru problemele tehnice, în special pentru cele electrice şi de radio, dar se interesa şi de comerţ. După terminarea cursurilor secundare, a intrat la politehnică. Mai apoi a făcut şi studii de comerţ. La vîrsta de 32 de ani, el dorea să-şi creeze o întreprindere de comerţ, împreună cu un asociat, lucru pe care l-a realizat la sfîrşitul anului 1936, cînd a început să se ocupe cu importul de piese electrice.

Din primele luni de căsnicie, părinții mei au avut multe neînțelegeri. Personal, am cunoscut aceste probleme doar de cîțiva ani, cînd mama mi le-a relatat, în urma unei discuții aprinse cu tatăl meu. După cîteva luni de căsnicie, mama și tata fuseseră pe punctul de a divorța, iar tata, sub pretextul problemelor de serviciu, a lipsit multă vreme. Nașterea mea a mai ameliorat relațiile între părinți.

Din perioada cînd am locuit în Saavedra nu am amintiri concrete, în afară de faptul că aveam o grădină în care mă jucam cu alți copii și, de asemenea, un cîine și o mulțime de găini. Bunicul se juca tot timpul cu mine, apoi s-a îmbolnăvit, iar eu stăteam lîngă patul lui.

În anul 1943, după ce a murit bunicul dinspre mamă, ne-am mutat cu domiciliul în strada Sarmiento nr. 2109. Acolo, părinții mei au închiriat un apartament într-o casă modernă, la etajul II, compus din trei camere, baie, bucătărie și o cameră de serviciu. Mulți ani, în casa noastră a lucrat o tînără cu numele Carmen. Era foarte harnică și avea grijă de mine. Păstrez amintiri plăcute despre ea, pentru că se purta frumos cu mine.

În cursul anului 1943 am frecventat Grădinița de copii a Școlii Cangallo, școală particulară de limbă germană, iar în anul următor (1944) am intrat în cursul primar al aceleiași școli. În această școală, în afara programului de învățămînt obligatoriu, existau și cursuri de engleză și franceză. Îmi aduc aminte de cîteva colege de școală ca Maria, poreclită «înțeleapta», surorile Sauer, blonde, de origine germană, Alfredo, «frumosul clasei». Cea mai bună prietenă a mea din școală a fost Norma Vidal, domiciliată în strada Cangallo, între Pasteur și Ascuenaga. Îmi aduc aminte cu plăcere și de învățătorii Beer, Meyer, Jimez, Troche, Trongee și de directorul Williams.

Îmi amintesc foarte bine de activitățile culturale de la școală și de serbările de sfîrșit de an. În primii ani am fost o elevă destul de bună, dar mai tîrziu părinții mei au început să facă dese deplasări prin țară, în căutare de lucru și de afaceri, de multe ori luîndu-mă cu ei. Așa s-a întîmplat în anul 1947, pe cînd eram elevă în clasa a III-a, și din cauza absențelor a trebuit să repet anul. Pentru a evita repetarea unor asemenea situații, mama a hotărît să mă încredințeze unei prietene, Dona Ana, de meserie modistă, care domicilia pe strada Cangallo.

În anul 1952, pe cînd eram elevă în clasa a VI-a, m-am îmbolnăvit de amigdalită, din care cauză n-am putut termina școala primară. La sfîrșitul anului 1953 am fost operată de amigdalită de dr. Lehmann, medic particular.

Din cartierul în care am locuit mi-au rămas numeroase amintiri. Îmi aduc aminte de comerțul ce se făcea pe strada noastră. În colțul străzii se afla farmacia «Cuyo», lîngă școală era «Presbitero Alberti», casă de cult, iar mai departe, o pensiune de mahala și multe altele.

În colțul străzii Sarmiento y Uriburu se afla o cutie poștală, înspre casa noastră era o brutărie, vizavi lăptăria «La Martona», iar lîngă aceasta o sinagogă evreiască. Urmau : un mic magazin de lenjerie, clubul sportiv evreiesc «Macabi», iar puțin mai departe se găsea piața cartierului. Pe strada Junin se găseau diverse magazine de alimente aparținînd unor evrei de origine rusă și poloneză. Pe strada Corrientes, între Junin și Ayacucho, era cinematograful «Cataluna», cu 1 200 de locuri, după care urmau restaurante și magazine. Pe strada Junin se vindea înghețată la «Laponia». Erau și două librării. Îmi amintesc, de asemenea, de mănăstirea San Jose, unde am primit ore de religie și m-am pregătit pentru împărtășanie. Lîngă mănăstire se găsea biserica, aflată între Cangallo și Bartolome Mitre, Azcuenaga și Larrea. Noi copiii obișnuiam să ne petrecem timpul în Piața Congresului, întrucît în apropierea casei noastre nu aveam nici un loc de joacă. Dintre prietenii din copilărie îmi mai aduc aminte de Lotti, Elvira și Mario.

Pe timpul vacanțelor, părinții mă luau cu ei ori mă trimiteau în colonii de vacanță, la Cordoba sau într-o colonie germană din «Calamuchita». Cîtă vreme am fost bolnavă, am stat acasă ori în Cordoba, la o familie germană cu numele Beil. Domnul Beil era profesor. În plus, această familie cultiva pomi fructiferi. Cînd mă simțeam mai bine, domnul Beil îmi preda lecții. În restul timpului, făceam plimbări, echitație sau dădeam o mînă de ajutor la treburile din grădină.

La începutul anului 1953, tata a trebuit să întreprindă o călătorie de afaceri în Europa, să cumpere și să vîndă mărfuri pentru diverse societăți de import-export. Cu acest prilej a hotărît să-l însoțească toată familia. Afacerile îi obligau pe ai mei să călătorească continuu, în special în Germania occidentală, dar și în alte țări europene, între care Austria și Franța.

Modul de viață în familia mea, desele schimbări ale domiciliului mă stînjeneau în continuarea studiilor regulate într-o anumită școală.

Mama mi-a fost un adevărat ghid și o învățătoare grijulie, mereu interesată de pregătirea mea, de a face din mine o femeie cultă. Tatăl meu nu dorea ca eu să-mi asigur o profesie pentru viitor: el vroia să mă căsătoresc cu Jorge Ramirez, fiul unui comerciant bogat.

Părinții mei au avut, pe parcursul acestor ani, discuții violente... S-a creat o situație destul de dificilă în familie, motiv pentru care am căutat orice cale de a deveni independentă, în intențiile respective bazîndu-mă mult pe sprijinul mamei. Astfel, mama mi-a adus unele lucrări de tradus, ajutîndu-mă și orientîndu-mă metodologic. În plus, m-a pregătit pentru a da meditații de spaniolă la germani și de limbă germană la latino-americani.

O prietenă a mamei, care domicilia la Berlin, doamna Sauer, profesoară de limbă germană, m-a ajutat, de asemenea, în acest sens. Din anul 1961, am locuit împreună cu o prietenă, Kristina Becker, studentă la conservator (pian și vioară), în strada Kanststr nr. 146 din Berlin — Charlottenburg.

Kristina avea un cerc de cunoscuți pe care îl frecventam cu regularitate și din care făceau parte și frații Helga și Marianne Richter, studenți la conservator. Kristina avea un logodnic, Peter Neuberg, student la istoria artei, iar acesta avea un prieten, «Rolando». Mergeam deseori împreună la teatru și la cinema.

În anul 1962 l-am cunoscut pe Carlos Federico Taub, născut la 8 decembrie 1932, în Prusia Orientală, ziarist de profesie. El trăise mai mulți ani în America Latină, împreună cu mama sa, înainte de începerea războiului. După puțin timp, m-am logodit cu el.

Alți prieteni mai erau: Kurt Vogt și Werner Lehmann. Acesta din urmă trăia prin America de Sud și se ocupa tot cu ziaristica. Am cunoscut, de asemenea, cîțiva latino-americani, dar din pricina geloziei logodnicului meu n-am dezvoltat relațiile cu aceștia. Îmi aduc aminte de columbianul Carlos, de un german, Belisario, un brazilian, Danton, de doi chilieni, Celia și Jorge, pe care îi întîlneam cu prilejul unor activități culturale la Biblioteca ibero-americană din Lankwitz, la Casa americană etc.

Mama m-a vizitat de cîteva ori la Berlin, atît cît îi permitea sănătatea, pentru că era bolnavă de cancer.

La rîndul meu, i-am vizitat pe părinți la Frankfurt, München și în oricare alt oraș în care se aflau, dar orice întîlnire cu ei îmi provoca noi nemulțumiri. În afară de aceasta, nu erau de acord cu nici o prietenie închegată de mine și nici cu logodnicul meu. Mama dorea să plec în America de Sud pentru a studia.

La sfîrșitul anului 1963, părinții mei au insistat să plec în Argentina, măcar pentru cîteva luni. Mi-au plătit transportul și mi-au rezolvat problema cazării în Buenos Aires, în apartamentul unei familii de naționalitate germană care se afla în Europa, tot în interes de afaceri. Familia se numea Kuhn.

La 18 martie 1964 am plecat, cu un avion al companiei aeriene «Lufthansa», din Frankfurt și am ajuns la Ezeiza, via Zürich, Dakar, Rio, Sao Paulo, Montevideo, Buenos Aires. Aici mă aștepta prietena mea Elena Ramirez, sora lui Jorge. Tatăl meu mai susținea încă să mă căsătoresc cu Jorge.

La puțin timp după stabilirea mea la Buenos Aires am primit scrisoare că mama este grav bolnavă și am fost rugată să mă întorc în Europa, lucru pe care l-am și făcut, la 23 mai aflîndu-mă deja în avionul companiei «Alitalia» și cu care am ajuns la Roma la 24 mai. De la aeroport m-a luat tata cu mașina și am mers la San Remo, unde se afla mama. După cîteva zile, mama a decedat.

Alte date:

Tatăl meu este un bărbat înalt, puternic, cărunt, poartă ochelari.

Mama, de statură scundă, avea păr castaniu. În afară de germană și spaniolă, ea vorbea engleza și franceza. Citea mult și participa la spectacole de operă și concerte de muzică cultă.

Chiar și după moartea mamei, neînțelegerile dintre mine și tata au continuat, fapt pentru care am decis să plec în America Latină, rupînd astfel aproape complet orice legătură cu tatăl meu.

Tatăl meu se află în Germania occidentală, iar eu am preferat să rămîn definitiv în Bolivia pentru a mă dedica studiilor de etnologie și folclor, încercînd să dau uitării trecutul meu familial."

În legătură cu această „biografie", legendată, instructorii au menționat că „...este menită să creeze o imagine conflictuală din punct de vedere psihic, rezultantă a proastelor relații dintre părinți, starea de abandon la care era supusă de aceștia și nevoia ei de independență derivată din situația respectivă. Toate acestea i-au influențat caracterul și-i permit să justifice modul izolat de viață din Bolivia, precum și refuzul și neplăcerea de a vorbi despre trecutul său.

Elementele prezentate în legendă în legătură cu persoanele, locurile și traiectoria vieții sale au fost în așa fel ajustate încît să corespundă cît mai bine cu o posibilă realitate.

În general, în baza acestor elemente, Tania va putea domina, amplifica, modifica și perfecționa legenda în raport cu orice împrejurare".

După două luni de pregătire și învățare a noii legende, Tania a aterizat la Frankfurt, cu misiunea să ajungă în Berlinul de Vest, unde urma să-și joace rolul creat de noua sa legendă, pe care trebuia să și-o verifice și să și-o consolideze.

După ce s-a încheiat perioada de consolidare a legendei menționate, Tania a plecat într-o altă țară europeană, de unde s-a îndreptat spre Bolivia.

BOLIVIA — DRUMUL EROILOR

În primele zile ale lunii decembrie 1964, Tania a plecat spre America Latină, unde avea misiunea de a se prezenta sub noua ei identitate: Laura Gutierrez Bauer, de profesie etnolog. Drumul trecea, însă, mai întîi, prin cîteva țări ale Europei occidentale, de data aceasta cu misiunea de a perfecta cîteva contacte personale care să-i permită un schimb de corespondență legală, să-i justifice „amicițiile" și, desigur, prin aceasta să-și acopere corespondența cu caracter operativ. A stabilit legături de prietenie cu o franțuzoaică, fapt care a ajutat-o foarte mult la schimbul de scrisori.

În timpul acestor călătorii prin Europa, Tania a trecut prin mai multe momente dramatice. Iată ce se arată într-unul din rapoartele sale către Centru:

„La plecarea din țară, în gară, am întîlnit o delegație est-germană din care făcea parte și o tovarășă ce lucrase la misiunea R. D. Germane din Havana și de care mă lega o veche prietenie, la fel ca și de ceilalți membri ai delegației. Se pare că atît culoarea părului, coafura, ochelarii, cît și celelalte măsuri de deghizare m-au ajutat să nu fiu recunoscută.

O problemă dificilă, în special pentru o turistă singură, este aceea a prieteniilor. Afirm aceasta, pentru că, la un moment dat, am fost confruntată cu o asemenea situație. În apropierea unei agenții turistice, care organiza acțiuni de cunoaștere a orașului, se găseau mereu cîțiva studenți sau tineri fără ocupație, ori chiar elemente care, în mod cert, colaborau cu poliția. Simțindu-mă asediată de astfel de specimene, am hotărît să iau eu inițiativa. În acest fel l-am cu-

noscut pe unul care se numea Pacifico și pe cîțiva dintre amicii săi, iar mai tîrziu și pe membrii lor de familie.

Prin Pacifico am putut să cunosc o mulțime de lucruri care mă interesau, am intrat în anturajul altor familii de categorie mijlocie și tot prin el mi-am rezolvat problema transportului. Pacifico studia artele grafice, pictura și desenul, la cursurile serale, împreună cu prietenul său nedespărțit Alberto.

În timpul acestor relații am exersat varianta legendei, ceea ce m-a ajutat în conturarea «personalității» mele. Pe parcurs a fost necesar să povestesc anecdote din viața mea, să vorbesc despre unele probleme de familie, despre aspirațiile mele și, repetînd aceste probleme, am ajuns să «cred» și eu că-mi relatez propria mea viață. În general, mă manifestam ca o persoană pe care nu o interesează politica, ci numai profesia și munca. Desigur, uneori lăsam să scape afirmații din care se putea deduce că sînt anticomunistă, dar și antifascistă.

Călătorind cu trenul, în compartiment a intrat, la un moment dat, un bărbat cam ciudat. Mi-a vorbit în spaniolă despre un lucru pe care m-am făcut că nu-l înțeleg și i-am cerut să vorbească în italiană, dar el îmi răspundea tot într-o spaniolă cu un accent care l-a trădat că era nord-american. Mi-a spus după aceea, în limba germană, lucruri incoerente în legătură cu un presupus voiaj ce l-ar fi făcut în Cuba ca ziarist, apoi a afirmat că era luptător de gherilă și gesticula cu mîinile de parcă ar fi avut o pușcă.

Văzînd acest lucru, l-am luat la sigur, pe un ton violent, întrebîndu-l dacă este comunist și i-am cerut să-mi arate și mie legitimația de ziarist. Între timp, în compartiment au mai intrat niște germani, iar individul acela suspect continua să debiteze tot felul de lucruri stupide. Trecînd un preot pe lîngă compartimentul nostru, individul a început să-l înjure, adresînd tot felul de injurii la adresa bisericii.

Dîndu-mi seama cu cine am de-a face, pentru a nu mă desconspira, împotriva principiilor pe care le-am apărat toată viața, m-am revoltat pe acest individ și am început să adresez tot felul de injurii împotriva comunismului, luînd în același timp apărarea bisericii. În cele din urmă, germanii, care erau în compartiment, l-au obligat pe individ să ne părăsească. Nu știu dacă «provocatorul» acela m-a crezut sau nu, dar pot spune că, dacă a avut vreo misiune, el nu și-a îndeplinit-o."

După ce și-a asigurat acoperirile necesare, Tania a ajuns, în sfîrșit, pe teritoriul Americii Latine... Redăm în continuare primul ei raport :

„Am ajuns în Peru în ziua de 25 decembrie 1964. Chiar atunci, Paz Estensoro se afla în vizită la Lima. Am crezut că-i mai bine să rămîn cîteva zile în Peru pentru a nu intra imediat în Bolivia, întrucît măsurile de control al trecerilor frontierei au fost mult întărite. Și atunci, am făcut o călătorie la Cusco, unde m-am cazat la hotelul «Rosedal», proprietatea doamnei Blanca Chacon, pe care o cunoscusem la Havana. Nu sînt sigură dacă m-a recunoscut sau nu. În același hotel am văzut un tînăr care, între anii 1958—1959, se aflase în Cuba și luptase în munți pentru revoluție. Tot timpul discuta probleme politice de pe poziții marxiste, apărînd Cuba și vorbind despre Fidel... Într-un magazin, într-o zi, o persoană, auzindu-mă vorbind, mi-a spus că nu sînt argentiniană, pentru că folosesc în vorbire expresii cubaneze. I-am răspuns că aveam prieteni din America Centrală de la care am învățat asemenea expresii. Menționez că nu am constatat să fi fost luată în supraveghere, deși situația politică era destul de agitată.

Prin intermediul municipalității, am avut o întîlnire cu directorul unui grup folcloric din Cusco, un avocat, Lino Fernando Casafranca (telefonul lui de acasă 32—41, iar cel de la serviciu 39—96). Mi-a explicat că avea un grup de studenți ai Facultății de arheologie care se ocupau în mod special de folclor și că din acest grup făceau parte și cîțiva argentinieni, peruani și alți străini și că aș putea studia împreună cu ei dacă rămîn în Cusco. Plecînd cu trenul spre orașul Puno, am reîntîlnit o tînără spaniolă ce călătorea spre Bolivia. Era studentă în S.U.A., avea unele idei progresiste, dar în unele probleme avea opinii cu totul originale. Străbătuse tot continentul și spunea că va pleca și în Spania, unde i se aflau părinții, nu-mi amintesc numele ei, însă voi încerca s-o reîntîlnesc și să-i studiez personalitatea pentru a vedea dacă ne poate fi de folos.

Cînd m-am stabilit în La Paz (Bolivia), văzînd că mulți străini se prezentau la poliție, după cîteva zile m-am deplasat la Oficiul național de turism, am făcut unele verificări de tip turistic și am întrebat dacă trebuia să mă prezint la organul de poliție, dar văzîndu-mi pașaportul cu viza turistică dată de ambasada peruană din Franța, au reținut cuponul, spunîndu-mi că-l vor trimite ei la poliție.

În primele zile am vizitat muzee, ca simplă turistă. Într-un muzeu de arheologie l-am cunoscut pe pictorul Moises Chile Barrientos, tatăl conducătorului statului, Barrientos. În timp ce discutam cu el, a mai venit un tînăr între 28—30 de ani, student la economie și finanțe, prezentîndu-se drept văr cu Barrientos. Ambii nutreau idei și simpatii de stînga.

Menționez că, ducîndu-mă la Ministerul Educației, am găsit-o pe domnișoara J. E. Fortun, care mi-a explicat că există un departament de folclor alcătuit din 30—40 de membri (artiști, profesori și alți intelectuali), din care aș putea face și eu parte dacă aș primi în acest sens o recomandare din partea ambasadei Argentinei din Bolivia. Fiind pusă în contact telefonic cu secretarul ambasadei, acesta mi l-a prezentat pe consulul Argentinei la Santa Cruz, iar seara am obținut recomandarea necesară cu numele meu și cu indicația de a face studii de folclor în cadrul Ministerului Educației din Bolivia.

Interesant este că n-am scăpat prea ușor de secretarul ambasadei. A trebuit să merg la clubul diplomaților și, în cele din urmă, să particip chiar la un festival folcloric, dat în cinstea generalului Barrientos, unde erau invitați diplomați străini. Împreună cu mexicanul J. M. Ramirez, despre care voi raporta mai tîrziu, m-am întreținut cu generalul Barrientos și cu alți membri ai guvernului și funcționari ai protocolului de stat, cu unii dintre aceștia stabilind legături care îmi vor fi utile în continuarea misiunii."

Oficializîndu-și șederea în capitala boliviană și reușind să-și asigure cîteva relații personale în sferele înalte guvernamentale și diplomatice din țară, Tania a părăsit hotelul, instalîndu-se într-o locuință din oraș, unde era vizitată de persoane care i-au permis mai tîrziu accesul la documente manevrate de secretariatul planificării guvernului bolivian.

În acest timp, Tania se străduia din toate puterile să se stabilească definitiv în Bolivia. A reușit să fie recunoscută de ambasada argentiniană drept cetățeană a acestei țări, ceea ce a însemnat, de fapt, legalizarea documentelor și a falsei ei identități. Acum trebuia să obțină, legal, buletinul de identitate și pașaportul bolivian. Într-o locuință vecină cu garsoniera Taniei ședea Ana Henrich, fostă secretară a Senatului, care avea relații intime cu cadre de conducere din guvern. În acel moment, ea era secretara partidului reacționar P.R.A. (Partidul Revoluționar Autentic). Întărindu-și relațiile „prietenești" cu Ana, cîteva săptămîni mai tîrziu, Tania

era invitată acesteia la o petrecere în casa lui Mario Quiroga Santa Cruz, ziarist de tendință falangistă. Mai tîrziu, acesta a ajutat-o pe Tania să obțină un certificat de serviciu pentru a-l înainta autorităților de imigrare.

În vederea „înrădăcinării" definitive în Bolivia, Tania s-a folosit de sprijinul unui avocat, care lucrase zece ani în străinătate, ceea ce i-a facilitat relații la nivel guvernamental. Aflînd de la acesta cît de coruptă era administrația boliviană, Tania a acționat și, în schimbul a 10 000 de pesos bolivieni, a obținut de la poliție certificatul de bună conduită și mai apoi buletinul de identitate. În același scop, ea a mai făcut uz de relațiile sale cu unele persoane pe care le cunoscuse în Europa occidentală și care aveau poziții influente.

La data de 20 aprilie 1965, după ce reușise să se „înrădăcineze" cu toate formele legale în Bolivia, Tania se lupta să obțină și pașaportul bolivian.

Trebuie amintit, printre altele, și faptul că, în timp ce continua să se introducă în mediile societății burgheze, Tania dedica o parte din programul ei zilnic predării unor ore de limbă germană unui grup de copii, pentru a-și justifica veniturile, iar cea mai mare parte din timpul disponibil și-l investea în cercetarea folcloristică și în munca, fără remunerație, din cadrul Comisiei de investigații folclorice a Ministerului Educației.

Între persoanele importante cunoscute de Tania în rîndul guvernamentalilor se numără și Gonzalo Lopez Munoz, șeful informațiilor palatului guvernamental, prieten cu Barrientos și Ovando, prin intermediul căruia a obținut documente originale, între ele fiind și un act prin care comandantul Guevara era recunoscut specialist în studii antropologice și care îl autoriza să călătorească prin toată țara. Lopez Munoz a acreditat-o apoi pe Tania în calitate de corespondent al unui săptămînal guvernamental, fapt ce a contribuit la amplificarea posibilităților acesteia de mișcare și creare de noi relații.

Legăturile Taniei în rîndul intelectualilor îi permiteau cunoașterea multor tineri universitari, unii de orientare de stînga, însă fără o autentică angajare politică, de care trebuia să se „separe" în mod vădit pentru a crea impresia că ea se încadrează în vederile dreptei neextremiste.

Între studenții pe care i-a cunoscut Tania se aflau și doi frați, fiii unui inginer miner. Unul dintre aceștia, student în domeniul ingineriei electrice, i-a propus s-o ia în

căsătorie, lucru pe care nu l-a acceptat, sub pretextul că activitatea de cercetare în domeniul folcloristicii nu îngăduie o viață de familie normală. Tania a continuat, însă, prietenia cu acest student, folosindu-l în interesul misiunii sale revoluționare. Într-un raport trimis Havanei, Tania relata despre această situație, îl descria pe student, motiva necesitatea de a accepta propunerea făcută de student și cerea să se caute o soluție care să-i permită trimiterea viitorului ei „soț“ să studieze în străinătate, idee pe care ea a cultivat-o în sufletul tînărului. În luna septembrie a anului 1965, Tania expedia un nou raport în care își exprima dorința de a realiza un contact personal cu cineva din Centrală. S-a hotărît trimiterea ilegal în Bolivia a unui tovarăș sub acoperire de comerciant argentinian. Acesta a fost Caso Mercy.

Sarcinile lui Mercy în Bolivia se refereau, printre altele, la următoarele:

1. Să transmită felicitări Taniei pentru activitatea depusă și să-i comunice că a fost primită în rîndurile membrilor partidului comunist.

2. Să-i înmîneze corespondența din partea familiei și a prietenilor și s-o informeze asupra desfășurării procesului revoluționar din Cuba.

3. Să efectueze o acțiune de filaj înaintea stabilirii contactului cu Tania, în scopul verificării dacă nu a fost descoperită de inamic.

4. S-o ajute pe Tania să-și reîmprospăteze cunoștințele tehnice, necesare îndeplinirii misiunilor încredințate.

5. Să efectueze un studiu asupra relațiilor personale ale Taniei în Bolivia, în scopul stabilirii posibilităților de atragere de noi persoane la activitatea revoluționară.

6. Să creeze condiții pentru deplasarea Taniei într-o altă țară latino-americană, unde să i se schimbe pașaportul, cu ajutorul căruia să poată apoi să obțină, fără dificultăți, documente boliviene pentru căsătoria cu cetățeanul bolivian indicat.

În luna noiembrie 1965 s-a elaborat planul pe care Mercy urma să-l îndeplinească în capitala Boliviei. El trebuia, însă, să efectueze la început o deplasare într-o țară din Europa occidentală pentru a-și consolida legenda de comerciant, sub care urma să apară în Bolivia. Între timp, însă, Tania a comunicat că a hotărît să modifice modul de realizare a contactului, inclusiv a locurilor de întîlnire stabilite anterior,

deoarece acestea nu mai ofereau suficiente garanții de securitate. Drept urmare, lui Mercy i s-a trimis un nou plan de acțiune, care cuprindea următoarele aspecte fundamentale:

1. După sosirea în La Paz, se va executa, timp de cîteva zile, o supraveghere minuțioasă a Taniei, pentru a verifica dacă nu cumva este filată de inamic. Apoi, între orele 13,00—14,00, se va face apel la nr. 23696 de telefon, se va întreba de profesoara de germană și se va menționa parola: „Domnișoară, dumneavoastră predați lecții de germană cu tematică comercială?“

Dacă Tania va răspunde afirmativ, înseamnă că acest număr de telefon se va forma mereu pînă cînd se va primi următorul răspuns: „Nu predau lecții de germană pe teme comerciale“.

NOTĂ: este posibil ca la telefon să răspundă stăpînul casei în care își are locuința Tania. Și în această situație se va pune aceeași întrebare, știindu-se precis că Tania predă în mod efectiv lecții de germană.

2. Modul de realizare a contactului: În cea de-a doua zi, după primirea răspunsului negativ la telefon, la ora 19,30, ora boliviană, Tania se va afla în chioșcul din fața pieței Lanza, unde va cumpăra ceva, iar de acolo se va deplasa pe străzile Zagarnaga, Linares, Grau, Heroes del Acre, Landaeta, pînă la Biblioteca națională. Contactul se va realiza în chioșc sau pe acest traseu.

NOTĂ: a se vedea anexa cu datele și dispunerea pieței Lanza.

3. Semne de identificare: Tania va purta un palton gri și un batic galben.

4. Semnal în caz de pericol: Tania va avea o geantă neagră în mîna dreaptă.

5. Locul de rezervă pentru contact: în cazul eșuării, contactul se amînă pentru ziua următoare, la ora 20,00, la Biblioteca națională, efectuîndu-se cu aceleași semne de recunoaștere.

6. Alte mențiuni: De îndată ce va fi întîlnită Tania, se va face uz de parolele cheie pentru identificare. Adresa Taniei din La Paz și unele date despre locurile frecventate de ea, pentru a putea fi contactată în orice moment, vor fi expediate în curînd.

Mercy a primit, de asemenea, instrucţiuni referitoare la ruta pe care trebuia s-o urmeze în drumul său spre Bolivia şi afacerile pe care urma să le finalizeze cu o firmă comercială europeană, precum şi noile modalităţi de efectuare a contactelor cu Tania, în lunile următoare, în alte ţări latino-americane.

Şaizeci de zile i-au trebuit lui Mercy pentru a se achita de sarcinile încredinţate. Despre activitatea depusă, el a prezentat un raport detaliat, în care a expus activităţile zilnice pe care le-a executat Tania şi rezultatele obţinute în îndeplinirea misiunii încredinţate.

Iată conţinutul raportului :

„În prima zi de ianuarie a anului 1966 am ajuns în capitala Boliviei şi m-am cazat la hotelul «La Paz». Iniţial, am încercat să cunosc cît mai bine topografia oraşului şi, în special, locurile frecventate mai mult de Tania : Ministerul Educaţiei, Departamentul folclorului, precum şi atelierul de coafură «Maritza».

Mai întîi m-am interesat de lucrări de folclor apărute, şi în special de o carte despre demonologie, pe care am şi achiziţionat-o de la şeful departamentului respectiv. Cu acest prilej am ţinut să vizitez muzeul şi, practic, am colindat întregul edificiu cu speranţa că o voi întîlni pe Tania. Mai tîrziu am aflat de la ea că nu făcea parte din acest minister, ci lucra pentru el în cadrul Comisiei de cercetări folclorice. La coafura «Maritza» m-am prezentat după ce, în prealabil, trimisesem prin poştă un catalog cu oferte, dar nici aici n-am putut s-o întîlnesc pe Tania. Din acest motiv am hotărît s-o filez cînd va părăsi domiciliul, fapt pentru care m-am situat în parcul El Monticulo, aflat în faţa locuinţei sale. Lucrul acesta l-am făcut în ziua de 5 ianuarie 1966, ora 7,00. La ora 8,30, de la adresa indicată a apărut Tania, îmbrăcată într-un palton gri şi un batic galben, foarte grăbită. Am ieşit din parc s-o urmez, dar ea se distanţase deja, s-a urcat într-un autobuz, în direcţia parcului Isabel la Catolica, fapt pentru care am pierdut-o din urmărire. În aceeaşi zi am telefonat la numărul indicat şi, la cererea mea de a vorbi cu profesoara de germană, mi s-a răspuns că nu este acasă. Seara, din nou am luat în supraveghere casa şi am zărit-o pe Tania cînd se întorcea acasă (ora 19,00). Am aşteptat pînă la ora 22,00, dar ea n-a mai ieşit. În ziua de 6 ianuarie mi-am schimbat locul de observaţie. În jurul orei 8,15, Tania a ieşit din casă îmbrăcată într-un impermeabil gri, a traversat un parc, aflat în faţa Ministerului Apărării, şi a mers pe jos pînă în cartierul San Pedro, a intrat într-un atelier de ceramică şi a rămas acolo toată dimineaţa. Ştiind că se înapoiază acasă spre amiază, mi-am reluat locul de observaţie. Pe la ora 13,30 am văzut-o întorcîndu-se acasă, avînd pantofii şi hainele pline de noroi. Am luat un taxi şi apoi, de la farmacia de lîngă cinematograful «Monje Campero», am telefonat. Întrebînd de profesoara de germană, mi s-a spus să aştept. După cîteva secunde am auzit o voce spunînd : «Ce doriţi ?». După ce m-am asigurat că este profesoara de germană, am întrebat-o : «Domnişoară, dumneavoastră predaţi lecţii de germană cu tematică comercială ?». Ea mi-a răspuns : «Nu predau lecţii de germană pe teme comerciale». M-am scuzat şi am închis telefonul. Imediat m-am postat la colţul casei sale. La ora 13,55, Tania a ieşit din casă, părînd foarte satisfăcută. Văzînd-o, am pornit spre staţia de unde luase mai înainte autobuzul. După ce s-a urcat în autobuz, m-am urcat şi eu, ţinînd-o sub observaţie. Cînd a coborît, am coborît şi eu, m-am ţinut după ea şi am văzut-o intrînd într-o casă, unde a stat trei ore (mai tîrziu am aflat că era casa unde locuia unul dintre elevii ei). Întorcîndu-se acasă, după cîteva ore, a mers împreună cu doi tineri la cinematograf.

În ziua de 7 ianuarie, la ora 8,00, Tania a ieşit din casă, reluînd acelaşi traseu. După-amiază s-a reîntîlnit cu unul dintre tinerii cu care fusese la cinematograf şi a mers la restaurantul din strada 6 August. După aceea, s-a întors acasă, s-a schimbat şi a ieşit din nou în oraş. A luat acelaşi autobuz şi a intrat la aceeaşi adresă ca-n ziua anterioară. În acest timp, eu am trecut în revistă traseul indicat pentru contact, mi-am stabilit posturile de unde să pot efectua observarea necesară.

În ziua de 7 ianuarie, la ora 19,15, m-am instalat într-un părculeţ din apropierea pieţei Lanza, cu scopul de a aştepta sosirea Taniei, să văd dacă este filată de poliţia secretă boliviană şi să cunosc persoanele din acest loc. După 15 minute a apărut şi ea. La un chioşc a servit un cocteil, iar la ora 20,00 a început să se plimbe pe traseul fixat pentru efectuarea contactului. Am urmat-o, apoi am luat un taxi ca s-o aştept în faţa cinematografului «Murillo». De îndată ce am constatat că nu era urmărită de nimeni, am luat-o pe strada Linares, situîndu-mă la un colţ. Am văzut-o traversînd o stradă. Apoi am supravegheat-o «pe paralelă» (este vorba de

mersul alături de obiectiv) pe cealaltă parte a străzii, oprindu-mă la fiecare colț pentru a o controla. Am continuat filarea ei, iar în obscuritatea unei străzi, după ce m-am convins că nu era urmărită, am traversat strada și, ajungînd-o din urmă, am întrebat-o: «Domnișoară, puteți să-mi spuneți unde se află cinematograful „Bolivar?"». Ea a răspuns: «Se află în strada Simon». După aceea am adăugat: «În apropierea străzii Sucre?». Atunci ea, surîzînd, mi-a întins mîna, am salutat-o și am invitat-o într-un loc unde să putem discuta liniștiți. La aceasta, ea m-a întrebat: «Spune-mi, unde putem merge?», la care i-am replicat că ea știe mai bine. Am luat un taxi și ne-am dus la cofetăria din strada 6 August, unde i-am transmis salutări din partea tovarășilor ei și i-am spus că am să-i înmînez corespondență, dar pentru aceasta trebuie să ne vedem într-un loc mai sigur unde să și putem lucra o perioadă de timp. Tania mi-a răspuns atunci că are o prietenă care-i împrumută oricînd cheia de la apartament, dar acest lucru era posibil doar peste cîteva zile. I-am spus că dispuneam de foarte puțin timp și atunci am stabilit să ne revedem duminică pentru a merge într-o excursie într-un loc izolat, departe de oraș. În același timp am convenit ca, în cazul în care, din anumite motive, vom pierde legătura, trebuie să ne revedem în locurile cunoscute, seara, la ora 20,00. Duminică, la ora 8,00, am ieșit din casă, am luat un taxi și am plecat la locul de întîlnire. Am început, însă, să colind alte străzi, luînd măsuri de contrafilaj. La ora 8,30 m-am situat în locul de unde o supravegheam și am văzut-o ieșind din casă. Am urmat-o la distanță de cîțiva metri, fără ca ea să ia măsuri de contrafilaj și, cînd am văzut că se apropie de locul întîlnirii, am depășit-o și am ieșit pe partea opusă a străzii. Ea se afla în stația autobuzului. I-am vorbit și am luat autobuzul spre cartierul Tembladerani. Am coborît la capătul liniei și am luat-o pe jos printre coline, făcînd fotografii. După ce am parcurs o oarecare distanță, ea mi-a spus s-o aștept un moment pentru că se duce să ia lungimile de unde radio care erau camuflate într-un os aflat într-o ascunzătoare. I-am atras atenția că este o eroare să le țină într-un loc așa de îndepărtat și așa de izolat. Pentru a face uz de ele, trebuia să se deplaseze așa de mult, iar pentru localnici putea trezi suspiciuni văzînd-o singură prin astfel de locuri. Mi-a răspuns că așa a fost instruită. Atunci, am sfătuit-o să le ascundă într-un loc mai apropiat de casă, chiar într-un obiect din locuința ei. Ne-am așezat într-o

vîlcea împădurită. Aici am distrus notița cu lungimile de unde radio pe care le avea ea, dîndu-i nota cu cele noi. I-am vorbit de necesitatea de a ne revedea pentru a o instrui, fapt pentru care trebuia să-și rezerve, zilnic, circa 2—3 ore. Mi-a spus că pentru moment este imposibil, întrucît urmează un curs cu niște lecții pe teme de ceramică și apoi trebuie să termine lecțiile de germană pe care le preda unor elevi. La ora 4,00 după-amiază am părăsit aceste coline, am mers la autobuz și am stabilit să ne revedem marți la ora 9,00, la ieșirea din La Paz spre Calacoto, pentru a merge spre casa pe care o vizita ea în acel loc. Marți, m-am prezentat la ora 8,00 din nou la postul de supraveghere și am observat-o cînd a ieșit din casă (8,30). Am luat apoi un taxi și am plecat la locul de întîlnire. Luînd împreună același autobuz spre cartierul Calacoto, la coborîre ne-am salutat și, în timp ce ea mergea la locul stabilit și deschidea poarta, eu am mers la o saună aflată în apropiere. Am stabilit ca, la întoarcerea mea de la saună, să deschid doar poarta și să intru, ceea ce am și făcut.

Poarta se deschidea spre un teren de circa 20/20 m, unde se construia o casă din chirpici. Pentru păstrarea materialelor a fost construită o cămăruță patru pe patru, fără lumină și apă. Împrejur se aflau terenuri virane, nepopulate. Am stat în acest loc pînă la ora 19,00, timp în care i-am predat Taniei corespondența pe care o ascunsesem în pantofi. După ce a citit tot, a ars toate hîrtiile care nu-i erau de folos, păstrînd numai instrucțiunile, pe care le-a ascuns bine.

În aceeași seară i-am predat și instrucțiunile privind noile tehnici de supraveghere și contrasupraveghere, dîndu-i sarcină să identifice trei puncte de verificare. Totodată, am convenit să ne reintîlnim două zile mai tîrziu, adică joi. În acea zi am mers la saună și, ca să-i pot supraveghea sosirea, am ieșit mereu să cumpăr cîte ceva de la un chioșc. După aceea am plecat și eu, am deschis poarta și am intrat. Era ora 20,00. Am aprins o luminare. Am instruit-o în domeniul filajului și contrafilajului, precum și în cel al măsurilor de securitate personală și de contrainformații, atît cît a fost posibil în astfel de condițiuni. La despărțire, am hotărît să nu mai vizităm niciodată această casă. Deoarece și ea mai avea de dat meditații la cîțiva elevi, m-a rugat să mai amînăm cîteva zile întîlnirile, pînă termină cu aceste obligații. Am decis să ne reintîlnim în timpul nopții în parcul de lîngă strada 6 August. La prima întîlnire și-a exprimat îngrijo-

rarea că am putea fi văzuți de un individ care îi cerea să-și reglementeze documentele de impozit, iar ea nu putea să facă acest lucru pentru că amprentele de pe pașaport nu coincideau cu cele de pe buletin. Atunci i-am propus să mergem într-o altă localitate din țară, lucru pe care ea l-a considerat judicios, pentru că puteam să închiriem un apartament și să continuăm instructajul. [1]

În ziua de 12 februarie ne-am întîlnit din nou în cartierul Calacoto, cu intenția de a face ultimele verificări la ascunzătorile stabilite. Tania a adus schițele unor ascunzători. De asemenea, i-am dat și eu pe cele făcute de mine. Am convenit ca eu să plec primul din localitate, iar ea, trei zile mai tîrziu. Dar, pentru a o controla, eu am mai rămas în localitate, fără știrea ei, pînă cînd ea a plecat spre Santa Cruz.

Întrucît era necesar ca ea să plece din Bolivia, dar nu putea obține documentul necesar, date fiind amprentele false de pe pașaport, am convenit, de asemenea, ca eu să plec la Sao Paulo, de unde să-i trimit o telegramă în care să specific că «avem nevoie urgentă de serviciile ei de interpretă, fapt pentru care trebuie să vină cît mai repede în Brazilia». Pentru a da autenticitate chemării, i-am trimis și un bilet de călătorie. Cînd Tania s-a prezentat la Serviciul «Emigrări» din Santa Cruz și a arătat telegrama și biletul de călătorie, a primit imediat viza de ieșire.

La sfîrșitul lunii februarie, Tania a ajuns la hotelul «Handais» din Sao Paulo, unde mă aflam și eu. A doua zi, în timp ce stăteam de vorbă cu o pereche de argentinieni și cu unii peruani, ea s-a apropiat de mine, m-a îmbrățișat familiar și s-a atașat grupului nostru.

Vorbeam de fotbal și de politică, iar ea intervenea ori de cîte ori sesiza că nu vorbesc ca un argentinian, spunînd că se cunoaște că am stat mult în străinătate. Apoi, adre-

[1] Adevărul este că era greu de găsit o locuință corespunzătoare, fapt pentru care Mercy și Tania au hotărît, în cele din urmă, să facă o călătorie în Brazilia, în cea de-a doua parte a lunii februarie. Pînă atunci, însă, cei doi s-au ocupat cu găsirea de noi ascunzători și efectuarea schițelor respective. În acest scop, fiecare a ales diverse ascunzători, după care au trecut la verificarea lor, în vederea stabilirii gradului de securitate a acestora. La două ascunzători alese de Tania s-a renunțat, deoarece una, deși era excepțională, se afla amplasată aproape de o casă care aparținea unei oficine de spionaj americane, iar din cealaltă dispăruse cutia de chibrituri pe care o pusese Tania acolo.

sîndu-se celor din grup, îi întreba dacă nu-i adevărat că mi-am pierdut accentul argentinian, iar ei rîdeau și o aprobau.

Am plecat, apoi, la un restaurant japonez, după aceea la altul german, iar la înapoiere la hotel ne-am împrietenit cu unii argentinieni și peruani (unul dintre argentinieni era militar și povestea cum a acționat într-un comando împotriva luptătorilor din gherilă, iar noi îi lăudam curajul). Ca orice militar reacționar — spunea Tania — și acesta era încrezut, lăudăros și imbecil.

Este necesar să semnalez că tovarășa Tamara este prea economicoasă. Aproape că a trebuit s-o oblig să-și cumpere îmbrăcăminte pentru această călătorie, explicîndu-i că de vreme ce stăm într-un hotel ca acesta, iar ea este tînără, trebuie să apară prezentabilă, într-o ținută vestimentară adecvată. Am convins-o, însă mi-a făcut «morală», atrăgîndu-mi atenția că dolarii, de care Cuba are atîta nevoie, nu trebuie risipiți fără socoteală. Așa îmi răspundea și cînd îi ceream să utilizăm taxiurile ori cînd trebuia să închiriem o cameră. La toate sugestiile mele, ea răspundea că «trebuie să fim rezonabili. Eu trebuie să găsesc o preocupare de pe urma căreia să fac rost de dolari și să-i trimit în Cuba, nu Cuba să-mi trimită mie». Și atunci i se umpleau ochii de lacrimi, ceea ce mă emoționa și pe mine.

Într-o zi, în sfîrșit, am întîlnit un anunț în ziar în legătură cu închirierea unui apartament mobilat, compus din două camere, așezat în strada San Vicente. Am mers la oficiul care făcea această ofertă. Era 25 sau 26 februarie. În ziua de 1 martie, Tania s-a mutat în apartamentul din San Vicente. Pe 2 martie, am părăsit hotelul și am trecut pe la ea. După ce am mîncat ceva, fără să mai pierdem vremea, am trecut la îndeplinirea unui plan de pregătire, care cuprindea următoarele: zilnic, între orele 8,00—10,00 — filaj și contrafilaj; 10,00—12,00 — codificare și scriere secretă; la prînz, pînă la ora 13,30 — plajă; după-amiază — metode de culegere și analiză a informațiilor; 17,00—20,00 — contraspionaj și metode ale muncii contrainformative; urma cina și recapitularea celor învățate. Apoi, ca de obicei, ascultam postul Radio Havana, iar cînd aveam de transmis ceva, o făceam după miezul nopții. Acesta a fost programul primei săptămîni. În săptămîna care a urmat, programul era următorul: zilnic, între orele 8,00—10,00 — despre observare; 10,00—12,00 — cartografie; 15,00—17,00 — micropunct; 17,00—20,00 — măsuri de securitate personală; 22,00—24,00

— recepționări radiofonice și recapitulare. În cea de-a treia săptămînă, programul consta din : 8,00—10,00 — karate ; 10,00—12,00 — tehnica închiderii și deschiderii lacătelor și ușilor ; 15,00—17,00 — tehnica punerii de semne la corespondență ; 17,00—20,00 — recapitulare generală ; 22,00—24,00 — recepție radiofonică. În cea de-a patra săptămînă am făcut exerciții de legătură a Taniei cu Havana. În ultimele zile am efectuat o recapitulare generală a întregii materii parcurse. Mi-am dat seama că posedă o inteligență nativă și o memorie ieșită din comun, pentru că a reușit să învețe într-o lună ceea ce eu am învățat într-un an și ceva.

La problemele codificării cu intercalări făceam exerciții între diferite ore ale zilei, în special cînd ne găseam în pauze, întrucît mi-a spus că le cunoaște și nu are nevoie decît de o repetiție generală. Și tehnica ascunderii am făcut-o tot în timpul liber. În ceea ce privește modul de lucru la radio, n-a mai fost necesar să recapitulăm, întrucît ea executa perfect transmisia și recepția.

Într-o zi, cînd s-a deplasat în altă localitate, i-am spus să rețină că, deși am avut unele discuții, sînt foarte mulțumit că am putut să-i transmit unele cunoștințe de specialitate, iar dacă va mai trebui să fac acest lucru, îl voi face cu aceeași plăcere. Apoi am adăugat : «Deoarece nu știm ce se poate întîmpla, să nu uităm niciodată că, înainte de orice, deviza noastră rămîne : „Patria o muerte !“». Atunci ea a izbucnit în plîns și mi-a repetat : «Patria o muerte !». Am continuat, spunîndu-i că într-o bună zi tot ne vom întîlni, după ce cauza noastră va învinge. Despărțindu-ne, ea repeta cu lacrimi în ochi : «Patria o muerte !».

În concluzie, așa cum rezultă din cele raportate, în ciuda puținului timp avut la dispoziție pentru instruirea Taniei, grație excelentei sale capacități de asimilare, ea și-a însușit toate cunoștințele de specialitate.

Discuțiile, uneori aprinse, pe care le-am avut cu Tania, consider că se datorează tendinței ei de a contrazice, iar după atîta timp de izolare într-o țară capitalistă, în care a trăit și acționat, prezența mea a constituit pentru ea un prilej de descărcare nervoasă.

Referitor la poziția ei față de activitatea noastră revoluționară, apreciez că este mîndră că a fost selecționată pentru a executa misiuni speciale în numele și pentru înfăptuirea cauzei noastre.“

Potrivit indicațiilor primite de la Mercy, la începutul lunii aprilie a anului 1966 Tania a plecat într-o altă țară latino-americană, unde a avut cîteva întîlniri clandestine cu cei care trebuiau să-i facă rost de un nou pașaport argentinian, cu aceleași date personale pe care le conținea cel vechi, dar de această dată cu propriile ei amprente digitale, care să-i confere caracterul de valabilitate legală a documentului pentru a-l putea utiliza în alte misiuni.

Cei cu care s-a întîlnit Tania au făcut o trecere în revistă a activității desfășurate, au analizat informațiile politico-militare culese de ea și au tras concluzii privind situația din Bolivia din acel moment.

În final, Tania a primit instrucțiuni să evite activitățile care puteau să-i pună în pericol situația pînă cînd va stabili contact, în Bolivia, cu un tovarăș cubanez, sosit în orașul La Paz, sub ordinele căruia va trebui să acționeze în vederea îndeplinirii unor noi misiuni.

TANIA — LUPTĂTOARE DE GHERILĂ

Întorcîndu-se în orașul La Paz, Tania a primit, la începutul lunii mai, semnalul convenit pentru realizarea contactului stabilit. Surpriza și bucuria ei au fost mari cînd, la locul întîlnirii, l-a văzut pe „Papi", vechi camarad cubanez cu care se antrenase ore întregi pentru munca clandestină.

Nu mai mică i-a fost satisfacția cînd, după aceea, „Papi" a pus-o în legătură cu Ramon, pe care-l cunoscuse într-un birou din clădirea Ministerului Industriilor în ziua în care Che Guevara i-a convocat să le aducă la cunoștință misiunea ce o aveau de îndeplinit. După doi ani, lua sfîrșit etapa de îndelungată și dură așteptare prin care trecuse Tania, activitatea ei solitară și dificilă de realizare a unor sarcini încredințate fiind răsplătită prin reîntîlnirea unor vechi și dragi tovarăși — un adevărat premiu pentru orele de incertitudine pe care le îndurase.

Tania a știut să se implanteze solid, nu numai datorită documentelor legale asigurate aproape exclusiv prin forțe proprii, cu abilitate și inițiativă, ci și datorită modului cum a știut să se folosească de biografia legendată, elaborată meticulos și studiată cu multă atenție.

Pentru a-și acoperi activitatea, a dus o viață complexă, plină de riscuri. Și-a pus în joc întreaga inteligență pentru a se afirma în domeniul artei folclorice (muzică specifică și port tipic bolivian). Prima expoziție deschisă în La Paz pe acest profil, inițiată și organizată în cea mai mare parte de Tania, a constituit o bună dovadă în acest sens.

În căutarea unor informații operative despre Bolivia, ea a desfășurat o muncă asiduă de investigații folclorice, străbătînd cu magnetofonul țara de la un capăt la altul, realizînd în acest fel o amplă colecție de cîntece populare, de o valoare științifică indiscutabilă, prestînd o muncă de calitate recunoscută în mod oficial de către Departamentul de folclor al Ministerului Educației din Bolivia.

Așa se explică faptul că pe timpul atîtor ani de ședere (în afara oricărei suspiciuni) a Taniei în Bolivia, cei ce au cunoscut-o, în special pictori, ziariști, colegi de branșă, se considerau prieteni cu ea, așa cum li se prezentase ca o tînără argentiniană, de origine germană, neobosită folcloristă, profesoară de limba germană, fată simpatică, cu o vastă cultură și inteligență, fată cu ochii verzi-albaștri și părul negru — Laura Gutierrez Bauer.

Ea primea, acum, de la „Papi", instrucțiuni precise privind misiunea ce avea s-o îndeplinească, prin realizarea căreia urma să pășească definitiv pe drumul eroilor, lăsînd în urmă amintirea unei luptătoare luminoase și tenace.

În baza noilor instrucțiuni, Tania s-a concentrat numai în exploatarea tuturor relațiilor de care dispunea, în scopul obținerii unor informații politico-militare privind situația din Bolivia.

Timp de două luni, Tania a avut repetate întîlniri cu „Papi" în La Paz, pînă ce s-a primit un mesaj din partea lui Che, cu instrucțiuni pentru ea, din care rezultau următoarele :

„1. Cu Tania să se țină un minimum de contacte pentru a evita irosirea rezultatelor pe care le-a obținut în atîția ani.

2. Ea nu trebuie să participe la realizarea de contacte cu Partidul Comunist Bolivian și nici cu grupul Zamora (grup de disidenți ai P.C.B., condus de Oscar Zamora).

3. Contactele cu Tania să se țină pe baza unor parole, prin telefon..."

„La început n-am cunoscut-o personal pe Tania — relatează unii luptători cubanezi. Ne-a fost doar arătată pentru ca, la nevoie, să apelăm la ajutorul ei. La rîndul ei, văzîndu-ne împreună cu «Papi», și-a dat seama că eram cubanezi. În seara aceleiași zile, am făcut și o recunoaștere a locuinței sale, pentru a ști unde ne putem ascunde la nevoie.

Aproximativ după o lună, Tania a început acțiunile în vederea pregătirii condițiilor pentru a putea primi celelalte

persoane care urmau să intre în Bolivia. S-a ocupat cu închirierea unor case și a unor localuri care să ne servească drept depozite.

Prima oară am discutat cu ea într-o locuință pe care o închiriase — proprietatea unei familii germane care plecase într-o călătorie în străinătate. În rest, ne întîlneam cu Tania cînd era necesar să stabilim unele acțiuni viitoare sau să creăm condiții optime primirii personalului și să asigurăm o casă de rezervă pentru sosirea probabilă a lui Ramon.

Din lipsă de forțe suficiente, a fost necesar să recurgem la sprijinul Taniei, mai ales pentru primirea combatanților. Nu numai că mergea la aeroport spre a lua legătura cu tovarășii noștri, ci realmente se ocupa cu procurarea de alimente și îmbrăcăminte. De îndată ce soseau noi tovarăși, Tania îi vizita, ținea legătura cu ei, le arăta orașul. Noi n-am mai putut ține legătura cu ea, pentru că am plecat în munți cu primul grup condus de Che Guevara".

După cum se vede, Tania servea cu devotament lupta de gherilă. Despre contribuția ei inestimabilă la pregătirea luptei de gherilă, în faza ei decisivă, sub directa conducere a comandantului Ernesto Che Guevara și a celor doi tineri revoluționari bolivieni, Coco și Inti Peredo, stau mărturie și însemnările din jurnalul lui Che, adevărat document istoric al eroului luptei de gherilă, din care cităm următoarele:

„11 decembrie: S-a discutat cu «Papi» să mai facă două deplasări pentru a-i aduce pe Ramon și pe Tania. Se vor lichida casele și depozitele, dîndu-i-se 1 000 de dolari lui Sanchez drept ajutor. Acesta va rămîne cu camioneta, iar Taniei i se va da un jeep, noi rămînînd cu celălalt.

20 decembrie: ...S-a rezolvat ruperea contactelor cu omul de la informații, pe care Coco l-a neglijat, și s-a vorbit cu Megia pentru a servi de legătură între Ivan și omul de la informații. Acesta va menține legătura cu Megia, Sanchez, Tania și cu cel de la partid...

...Tania va sosi în cel mai scurt timp pentru a primi instrucțiuni. Probabil să comande BS ori AS..."

De asemenea, unul dintre comandanți își amintește următoarele:

„Noi ne bizuiam pe două jeepuri, unul nou, în rezervă, achiziționat pentru călătoriile lui Ramon în zona luptelor, și unul de care ne-am folosit tot timpul. La un moment dat, s-a considerat că cel pe care l-am folosit noi a fost depistat. De aceea, s-a hotărît ca cel nou să rămînă în proprietatea

noastră, iar pe celălalt să-l vindem formal unui colaborator. S-au făcut, în acest scop, acte formale de vînzare-cumpărare a acestuia, dar în realitate el a continuat să fie folosit de Tania. Poziția pe care o avea de cercetătoare în domeniul folclorului o ferea de orice suspiciuni. Tocmai de aceea, ea se deplasa cu acest jeep prin toată țara, culegînd informații pe care ni le punea la dispoziție.

La început, concepția folosirii Taniei nu era ca ea să participe nemijlocit la aprovizionarea directă a luptătorilor de gherilă ori la executarea unor acțiuni. Date fiind posibilitățile ei de a întreține și consolida relații în înaltele sfere guvernamentale și în mediile de unde putea obține anumite informații strategice de importanță tactică, Tania îndeplinea numai misiuni de acest gen și era ținută în rezervă, din punct de vedere operativ, pentru a putea — cînd va fi necesar — să asigurăm acoperirea altui tovarăș sau pentru a întîmpina vreun mesager cu o comunicare de extremă importanță. Putem afirma că Tania a îndeplinit un rol important pe linia organizării aparatului urban de gherilă".

La jumătatea lunii decembrie, Tania a primit instrucțiuni să se deplaseze la Camiri. Cînd a ajuns la baza operativă a luptei de gherilă, comandantul Ernesto Che Guevara începuse să „pună pe roate" Mișcarea Revoluționară din Bolivia.

Acest moment a însemnat un adevărat eveniment pentru Tania, văzînd, în sfîrșit, că a sosit momentul la care visase de atîta vreme, și anume să lupte cu arma în mînă. Pînă atunci, însă, Tania a trebuit să ducă la bun sfîrșit noi misiuni, dintre cele mai importante, cum ar fi: redactarea și cifrarea unor mesaje, deplasarea în Argentina pentru a aduce la baza operativă noi luptători de gherilă, printre care și pe Bustos, Debray, Schimon și alții de diferite naționalități, din mai multe țări.

După ce s-a integrat în viața de gherilă, prima sarcină îndeplinită de Tania a constat în asigurarea întreținerii echipamentului combatanților, iar cea de-a doua în colectarea, împreună cu „Papi", a informațiilor pe baza unei cronologii a tuturor știrilor emise de posturile de radio boliviene, precum și a unor informații provenite de la Radio Havana, Radio Balmaseda, de la emisiunile politice argentiniene, precum și în cifrarea mesajelor ce erau transmise la Centrală. Mai apoi, a fost cooptată chiar în statul-major. Unul din momentele cele mai semnificative a fost acela cînd Che Gue-

vara a apreciat-o ca un bun combatant și i-a dăruit o pușcă M-1.

Condițiile de viață și de luptă nu erau deloc ușoare. Totul se baza pe voința de a îndura privațiuni și pe hotărîrea de a lupta, indiferent de situație, pînă la victoria finală. Nu toți cei care au venit la această bază operativă au putut să se adapteze cerințelor dure ale vieții de gherilă. Unii au dezertat.

Prizonierii care fuseseră luați erau puși în libertate. În astfel de circumstanțe, poliția boliviană a intrat în posesia unor informații despre baza de luptători de gherilă din munții Boliviei și despre existența unei tinere în rîndul combatanților.

Analizîndu-se situația operativă, s-a decis ca după prima acțiune armată a gherilei, Tania să fie scoasă din zonă pentru a putea îndeplini alte sarcini, în viitorul apropiat. Planul prevedea, în primul rînd, să se verifice în ce măsură inamicul cunoștea personalitatea ei.

Antonio Arguedas, fost ministru de interne bolivian, relata că aparatul de represiune, care lucra sub directa conducere a C.I.A., nu reușise să afle că acea luptătoare era chiar Tania. Ea continua să acționeze în rîndul celor mai selecte personaje din „înalta societate" și din cercurile politice boliviene, care nici pe departe nu bănuiau că Tania ar putea îndeplini asemenea sarcini. Din documentele ei nu rezulta nici un indiciu că ar fi putut avea vreo legătură cu luptătorii de gherilă. Laura Gutierrez Bauer apărea căsătorită cu un inginer din Sucre (localitate boliviană), de care divorțase. Însă, datorită acestei situații matrimoniale, reușise să-și conserve „naționalitatea boliviană".

Primele informații despre Tania fuseseră obținute în momentul în care doi agenți ai serviciului de contraspionaj au examinat valizele dintr-un jeep, aflat într-un garaj din Camiri. Într-una dintre acestea se aflau haine civile bărbătești, îmbrăcăminte de femeie și un carnețel cu adrese și numere de telefon care duceau spre Laura Gutierrez Bauer. Dar încă nu se cunoștea cu precizie că această persoană era Tania. Totuși, pe baza adreselor, s-a ajuns la imobilul locuit de Yolanda de Ploskonska. Aceasta a furnizat date despre Laura. S-a trecut la identificarea și percheziționarea domiciliului Laurei. S-au găsit fotografii în care Tania apărea în anturajul unor persoane cu anumit rol în viața socială și politică din Bolivia. S-a mai găsit, de asemenea, o mare cantitate de benzi de magnetofon cu înregistrări, care au fost

ascultate de agenți ai C.I.A. pentru a descoperi indicii care să ducă la suspectarea Laurei, dar rezultatul a fost nul. În acea etapă încă nu se descoperise nici o pistă care să orienteze suspiciunile spre Tania. Imaginea despre Tania a început să prindă contur după dezertarea lui Vincente Rocabado și Pastor Barrera.

Cei doi dezertori au relatat cum fuseseră recrutați și duși la baza din Camiri, unde bolivianul Moises Guevara le-a spus că erau supravegheați de armată. O așteptau pe Tania la Camiri, căreia urmau să i se subordoneze. De la Camiri au plecat la Casa de Calamina. Au coborît din jeep, iar Tania, îmbrăcată cu pantaloni și echipată cu raniță, a luat pușca-mitralieră, le-a ordonat lui Rocabado, Pastor și altor doi s-o urmeze. Ea i-a condus într-un loc unde se aflau Regis Debrey și Ciro Bustos și i-a prezentat cubanezului Antonio, care le-a înmînat uniformele de combatanți și cîte un hamac.

Tania a fost pe deplin identificată abia după ce au dezertat alți doi luptători — Chingolo și Eusebio.

★

„Ascensiunile și coborîrile a numeroși versanți muntoși, cu fel și fel de prăpăstii, își amintește «Papi», erau destul de dificile, uneori fiind nevoie să te cațeri pe stînci cu ajutorul frînghiilor sau să execuți sărituri periculoase. Toate astea făceau parte din terenul cotidian în care ne mișcam și ne duceam lupta. În astfel de condiții, Tania reușea să depășească mulți combatanți, chiar dintre cei care erau obișnuiți cu astfel de situații.

Într-o vreme, îmbolnăvindu-se, Tania a rămas în grupul condus de Joaquin, care a trebuit să îndure momente de adevărată restriște. În aceste împrejurări deosebite pentru membrii grupului respectiv, Tania, știind să îndure cu stoicism orice privațiune, a reușit să le insufle acestora forță morală, mai ales că unii dintre ei, în special nou recrutați, puteau fi considerați, practic, dezertori potențiali. Dealtfel, unii dădeau semne că începuseră deja să trădeze idealurile Revoluției.

Prezența Taniei în mijlocul lor servea drept model care demonstra că o femeie putea să depășească, prin credință, voință și fermitate, orice condiție nefavorabilă".

Despre acțiunile grupului lui Joaquin reproducem cîteva paragrafe dintr-un material publicat în ziarul cubanez „Granma" din 29 august 1969, material care încerca o reconstituire a principalelor întîmplări ale acelei perioade :

„...La 17 aprilie 1969, într-un loc din sud-vestul Boliviei (Bella Vista), în apropiere de rîul Ikra, combatanții s-au separat în două grupuri. Avangarda și centrul, conduse de comandantul Che Guevara, au inițiat marșul în direcția Muyupampa, iar ariergarda, alcătuită din 13 luptători, din care făceau parte și cinci combatanți din centru (patru bolnavi și un medic), urma să rămînă în zonă sub comanda lui Joaquin.

Evenimente ulterioare au împiedicat restabilirea contactului între cele două grupuri. Din această cauză, ariergarda a dus o existență independentă timp de patru luni, pînă cînd delațiunea unui trădător a adus-o sub focul inamicului în ambuscada din Vado del Yeso.

După ce a plecat Che Guevara, la ora 22,00, în seara zilei de 17 aprilie, a început o nouă etapă în viața ariergărzii. Forțele de încercuire ale guvernului bolivian au apărut brusc în zonă, inițiind o intensă vînătoare, obligînd pe luptătorii de gherilă să intre într-un marș continuu pentru a se îndepărta de acest loc.

Timp de zece zile, elicoptere ale armatei efectuau supravegherea zonei. Începuse urmărirea. Țăranii sau soldați îmbrăcați în haine țărănești se lansau în căutarea urmelor de-a lungul văii. În urma lor, patru avioane executau bombardamente violente. Gherila era în căutare de noi posibilități de campare și stabilire a legăturii cu Che Guevara. Pepe, unul din cei expulzați din «mișcare», a dezertat, predîndu-se armatei boliviene.

Aproximativ la jumătatea lunii mai, în timp ce căuta să-și procure hrană, un grup de luptători a căzut într-o ambuscadă a armatei. Cu acest prilej au murit tovarășii Marcos și Victor. Două luni mai tîrziu, avea loc o nouă confruntare cu forțele oficiale, în timpul căreia a căzut eroic Serapio, de naționalitate boliviană.

Ariergarda, condusă de Joaquin, a reușit să străpungă încercuirea trupelor, făcînd să eșueze așa-numita operațiune «Cynthia». Într-o altă confruntare, Eusebio și Chingolo, prevalîndu-se de confuzia creată, au dezertat. Cîteva zile mai tîrziu, ziarul oficial «Presencia» informa că, datorită a doi luptători de gherilă capturați, au fost descoperite două depozite de arme, muniție și echipament din regiunea Nancahuazu. Trădătorii au dat pe mîna armatei două campamente, fapt care a însemnat o lovitură puternică pentru Armata de Eliberare Națională a Boliviei. Puțin mai tîrziu, cădea sub gloanțele inamicului Antonio Fernandez, conducător al tineretului comunist bolivian. Luptătorii treceau prin cele mai grele situații ; fiind încercuiți, nu aveau ce mînca, majoritatea erau desculți, dar își continuau marșul pentru a ajunge la rîul Grande. Este posibil ca în acest marș spre rîul Grande, gradul de epuizare și privațiunile extreme să fi adus în stare acută simptomele de relaxare și să fi influențat negativ spiritul de veghe. În sfîrșit, în ultimele zile ale lunii august, ariergarda a ajuns la rîul Grande. După o bună bucată de mers pe malul rîului, s-a apropiat de casa unui țăran, considerat prieten, dar despre care Che Guevara făcuse deja aprecierea că este un «pericol potențial». Cînd doi luptători au încercat să se apropie de casa respectivă, în împrejurimi a început un schimb de focuri. În cele din urmă, o altă echipă a primit din partea țăranului oferta de a-i ajuta. Seara, Joaquin și alți combatanți au vizitat casa, au lăsat bani pentru a fi cumpărate alimente și au obținut noi propuneri de ajutor din partea țăranului.

În acest moment, respectivul delator a informat armata guvernamentală despre existența în jurul casei lui a unui grup de combatanți revoluționari. Astfel, în obscuritatea aceleiași nopți, o companie a Regimentului Manchego 12 de infanterie s-a pus în mișcare în direcția Masicuri Bajo. În zorii zilei, comandantul companiei, ajutat de delator, a înaintat spre Vado del Yeso, unde rîul Grande este mai îngust, dar mai vijelios și mai periculos. După ce i-a adus pe urmăritori lîngă locul unde se afla grupul lui Joaquin, delatorul s-a retras în pas alergător spre casa lui. Pe malul celălalt al apei era organizată o ambuscadă. Fără nici o măsură de precauție (de explorare a zonei), grupul, organizat în șir indian, a început să treacă apa, cît mai repede posibil. În acest timp, armata a deschis focul. Majoritatea combatanților se aflau încă în apă. Cei ce n-au căzut încă la primele focuri, s-au lăsat duși de apă. De-a lungul celor 600 de metri, soldații alergau pe mal trăgînd asupra fiecărui combatant. În valurile rîului Grande a rămas și cadavrul Taniei, recuperat cîteva zile mai tîrziu. Unicul supraviețuitor al acestui grup a fost Paco, închis, bineînțeles, de regimul bolivian.

Vado del Yeso a fost o lovitură dură pentru gherila boliviană. Cauza revoluției în această țară a pierdut acolo luptători încercați și capabili, ca Alejandro, Braulio, oameni de o neînfrîntă voință de luptă, ca Moises Guevara, conducător miner, figuri de luptători ca Tania, Ernesto, Walter, Palo și El Negro, fideli pînă la moarte convingerilor lor revoluționare".

7 septembrie 1969 : Radio La Cruz del Sur anunță găsirea cadavrului Taniei, la marginea rîului Grande. Cadavrul a fost luat și dus pentru identificare la Santa Cruz.

8 septembrie 1969 : S-a comunicat la radio că Barrientos a asistat personal la înhumarea resturilor pămîntești ale Taniei.

În legătură cu moartea Taniei, ex-ministrul bolivian Arguedas relata :

„În timp ce Tania ieșea din desiș pentru a intra în apă, soldații, ascunși, au văzut pentru prima dată imaginea fizică a celei despre care auziseră atîtea. Acea femeie blondă, ieșind din pădure, slabă din cauza privațiunilor luptei, le apărea ca fiind foarte frumoasă. Purta pantaloni cu pete de camuflaj, bocanci soldățești, o bluză cu dungi verzi și albe, foarte decolorată, raniță și o pușcă-mitralieră. S-au auzit primele împușcături. Unul dintre soldați, Vargas, a tras un foc ce i-a străpuns plămînii... Pe Tania n-am găsit-o atunci. Medicul Negro, din grupul lui Joaquin, dorind s-o salveze pe Tania, i-a sărit în ajutor, a tras-o spre mal și... la rîndul lui, a fost ucis. Militarii, aflați în căutarea Taniei, i-au găsit cadavrul după șapte zile, aruncat de valuri pe plajă".

CUPRINS

	Pag.
Cuvînt înainte	3
— Date biografice	5
— Adaptarea la noua situație	10
— Eforturi ale pregătirii	13
— Clandestinitate și activitate revoluționară	16
— Bolivia — drumul eroilor	23
— Tania — luptătoare de gherilă	38